

Miljø- og Fødevareministeriet,
Slotsholmsgade 12, 1216 København K.
Att. Charlotte Arp Vibegaard carp@mfvm.dk

Stort behov for et effektivt klagesystem for aktindsigt

Hørings svar fra Åbenhedstinget til forslag til lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet

Det fremgår af lovforslaget, at det nye klageorgan også overtager de klager om aktindsigt, der hidtil har hørt under Natur- og Miljøklagenævnet.

Dermed vil der fortsat være en række forskellige klageveje for aktindsigt efter miljøoplysningsloven. Ved nogle afgørelser, der træffes af ministerier, vil der fortsat helt mangle en klageinstans.

Det er vigtigt, at ministeriet og Folketinget benytter lovændringen til at etablere et effektivt klagesystem for sager om aktindsigt.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bliver ifølge lovforslaget klageorgan ved sager, hvor nævnet er klageinstans for selve miljø sagen f.eks. en miljøgodkendelse. Nævnet vil desuden blive klageorgan for afgørelser om aktindsigt ved "halvoffentlige" organer f.eks. selskaber, der er omfattet af miljøoplysningsloven. I andre tilfælde må klager i sager, der skal behandles efter miljøoplysningsloven, fortsat rettes til et ministerium, Statsforvaltningen, eller en anden særlig klageinstans.

En aktuel sag illustrerer behovet for forenkling af klagesystemet: Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) har udarbejdet rapporten "Belysning af kobber- og zinkindholdet i jord". På baggrund af rapporten anmodede DR-journalist Kristian Sloth om at få oplyst, ved hvilke landbrug og griseproducenter der var konstateret overskridelser af grænseværdier. Centeret afslog aktindsigt 22/10 2015 og skrev, at afgørelsen kunne påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Journalisten klagede 16/11 2015, men 14/4 2016 modtog han besked om, at Natur- og Miljøklagenævnet afviste at behandle klagen, "da nævnet ikke har kompetence". Nævnet havde efter fem måneder fundet frem til, at Ministeriet for Uddannelse og Forskning var klageinstans i denne sag. Dette ministerium har ikke erfaringer med miljøoplysningsloven. Ministeriets afgørelse har ikke givet klarhed, og det har været nødvendigt at involvere Folketingets Ombudsmand.

Forløbet illustrerer, at der er brug for forenklinger og effektivisering af klagesystemet. Spredningen på forskellige klagesystemer betyder, at det er vanskeligt at sikre en ensartet praksis. I nogle sager er det et væsentligt problem, at der ikke er et klageorgan for afgørelser, der træffes af ministerier. Henvendelser til Folketingets Ombudsmand er en mulighed, men ombudsmanden er ikke en

klageinstans. Ombudsmanden afgør selv, om en henvendelse skal føre til en undersøgelse, og en række henvendelser bliver faktisk ikke undersøgt.

De forskellige klagesystemer for afgørelser, der hører under miljøoplysningsloven, bør erstattes af ét klagenævn med særlig ekspertise i aktindsigt. Samling i ét klageorgan kan give en bedre udnyttelse af ressourcer. Klagenævnet skal sikres uafhængighed og have kompetence til at prøve både juridiske og faktiske forhold i klagesager. Nævnet skal træffe bindende afgørelser om aktindsigt og om nødvendigt kunne pålægge tvangsbøder, indtil en afgørelse bliver effektueret.

Et nyt særligt klagenævn for miljøoplysninger kan gøres til klageorgan for alle afgørelser efter miljøoplysningsloven. En sådan ordning findes i Norge. Denne ændring kan ske ved at erstatte den nuværende formulering i miljøoplysningslovens § 4 a med en formulering, der klargør, at et nyt miljøoplysningsnævn er klageorgan for afgørelser efter denne lov.

Der skal desuden indføres en bestemmelse i miljøoplysningsloven om klagenævnets sammensætning. Afgørelser om aktindsigt skal bygge på miljøoplysningsloven, EU-direktivet om adgang til miljøoplysninger og Aarhuskonventionen. Den juridiske ekspertise skal være afgørende, og det vil ikke være hensigtsmæssigt med medlemmer, der indstilles af interesseorganisationer og medlemmer, der udpeges af Folketinget, som det foreslås for Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Et særligt klagenævn for miljøoplysninger kan være første skridt til etablering af et fælles klagenævn for aktindsigt, der både omfatter sager efter miljøoplysningsloven og sager efter offentlighedsloven. Denne mulighed er nærliggende, hvis offentlighedsloven efter nødvendige ændringer kommer i overensstemmelse med internationale standarder. Hvis det sker, vil der kun være enkelte forskelle mellem offentlighedsloven og miljøoplysningsloven.

Et fælles klagesystem kan sikre ekspertise og ensartet praksis. En klar praksis kan forbedre kvalitet og hurtighed ved sagsbehandlingen hos de mange forvaltninger, der skal træffe afgørelser som første instanser. Et effektivt klagesystem vil betyde, at behovet for at klage bliver mindre.

For Åbenhedstinget

Nils Mulvad og Oluf Jørgensen

14/9 2016